

Varför detta fikonspråk – och för vem?

|| Herr Redaktör!

Som urgammal läkare och prenumerant på tidningen, kan jag snart inte öppna något nummer, utan att bli f-d!

Varför detta »fikonspråk«? – och för vem?

Såväl läkare som tandläkare, sjukgymnaster och apotekare vet väl att det heter colon, rectum etc. Varför då skriva colorektal kirurgi? – Varför skriva kardiolog, då det heter cardiolog? Om nu »vanligt folk« försöker sig på att läsa, så slår dom väl på Kolon och Rektum – men kan inte hitta!

Vad är det för mening med detta? – eller att skriva esofagus, då det heter oesophagus! – eller att skriva: Det står i Lancet! – Då det heter The Lancet – med bestämda artikeln! Inte skriver du väl: Det står i Aftonblad eller Svenska Dagblad?

Skärpning, alltså! – Eller finns det en mening med de här konstigheterna?

Peter Pehrzander

*invärtes specialist och privatpraktiker,
Södertälje*

Replik:

Med motivet mesta möjliga mening

|| Det gläder oss att du läser Läkartidningen, men det är nog ganska selektivt, för vi har skrivit mycket om problemet med hur man ska stava medicinska termer. Det är snart 20 år sedan Svenska Läkaresällskapets kommitté för medicinsk språkvård bildades, och Läkartidningen har hela tiden varit starkt engagerad i dess verksamhet. År 1993 publicerade kommittén boken »Medicinens språk«, där stavningen behandlas ingående. I Läkartidningen finns över 250 artiklar bara sedan 1990 i artikelserien med samma namn, varav många handlar om stavningsproblem.

Språkkommitténs rekommendationer har också anammats i moderna medicinska ordböcker, som Bengt Lindskogs »Medicinsk terminologi« och

Bengt Lundhs och Jörgen Malmquists »Medicinska ord«. De lyder kort så här:

Det medicinska fackspråket, som andra fackspråk, lever inte isolerat från det modersmål i vilket de fungerar. Även stavningen påverkas. Diftongerna ae och oe försvenskas nästan alltid till e, c (framför hård vokal) blir k, liksom q och ch. Ph blir f, och th blir t. Denna stavning slår igenom framför allt i de vanligaste termerna, särskilt när de böjs på svenskt vis och när de förekommer i sammansättningar med svenska ord. Latinska flerordsuttryck, däremot, försvenskas inte, eftersom de fortfarande är så tydligt latinska. Detta leder till att kolon och rektum vinner över colon och rectum, liksom kolorektal föredras framför colorectal (colorektal är en olämplig hybrid). Att det skulle bli svårt för vanligt folk att slå upp vad sådana ord betyder är inte särskilt troligt. Nationalencyklopedin, som är det absolut främsta allmänna uppslagsverket idag, hänvisar från kolon och colon till tjocktarm, från rektum och rectum till ändtarm och från oesophagus och esofagus till matstrupe. Den som i samma verk försöker ta reda på vad kardiologi betyder blir grymt besviken. Först när han (eller hon) hittar till kardiologi klarnar det. Bland verksamma kardiologer finns dock en grupp som konservativt slår vakt om namnet »Svenska kardiologföreningen«.

Varför heter det då Lancet i Läkartidningen, och inte The Lancet? Bakgrunden är den att inte alla engelskspråkiga medicinska tidskrifter har med ett »The« i sitt namn, och det kan vara svårt att hålla reda när det ska vara det ena och när det ska vara det andra. (Att lägga till ett »the«, med gement t, framför alla engelska tidskriftsnamn vore osvenskt.) BMJ hette tidigare »British Medical Journal« och hade då inte med något »The« i namnet. Dessutom heter The Lancet bara Lancet i litteraturreferenser, i enlighet med vad som rekommenderas av International Committee of Medical Journal Editors. Att skriva Lancet ena gången och The Lancet den andra kan ge ett förvirrat intryck. Därför förekommer Lancet mycket oftare än The Lancet i Läkartidningen.

Jarl Holmén

redaktör för »Medicinens språk« och ledamot i språkkommittén

|| Lästips

Läkartidningens artiklar om språket, från 1990 och framåt, finns sökbara i arkivet på vår webbplats <<http://www.lakartidningen.se>>. Klicka på »Artikelsier« och leta fram »Medicinens språk«, så finns de där, uppdelade på 1990–1995 och senare publicerade. Artiklar före 1996 går dock inte att få upp i fulltext.

På Svenska Läkaresällskapets webbplats <<http://www.svls.se>> finns språkkommitténs frågedatabas tillgänglig (klicka på »Språkkommittén«). Där kan du göra en sökning bland svaren på många tidigare frågor. Om du inte får ett bra svar kan du skicka in din fråga, så besvaras den av språkkommittén vid ett senare tillfälle.